06

Εφαρμογές
ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ & ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΑΝΑΤΥΠΟ_2025

Βασίλειος Α. Χατζηϊωάννου
Αν. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ, Δικηγόρος

Ελευθέρωση εγγυητή (ΑΚ 862)

Ο «ικανός χρόνος» αδράνειας του δανειστή ως κριτήριο πταίσματός του (με αφορμή την ΤρΕφΑθ 2364/2024)

Online πρόσβαση σε **ΕΦΑΠΟΛΔ** στην Πλατφόρμα Νομικού Περιεχομένου | www.qualex.gr

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ελευθέρωση εγγυητή (ΑΚ 862)

Ο «ικανός χρόνος» αδράνειας του δανειστή ως κριτήριο πταίσματός του* (με αφορμή την ΤρΕφΑθ 2364/2024)

Αναγκαία για την απαγγελία ελευθέρωσης του εγγυητή από εγγύηση αορίστου χρόνου είναι η στοιχειοθέτηση του κατ' ΑΚ 862 πταίσματος του δανειστή. Μια σταθερή θέση της νομολογίας αποτελούσε η για «ικανό χρόνο» αδράνειά του να καταδιώξει τον πρωτοφειλέτη, ο οποίος είχε υπάρξει φερέγγυος αλλά συν τω χρόνω απώλεσε την φερεγγυότητά του. Η ΤρΕφΑθ 2364/2024 απήγγειλε ελευθέρωση εγγυητή συνεκτιμώντας ευρύτερες περιστάσεις της αντιδικίας, κρίνοντας ως «ικανό χρόνο» μόλις μερικούς μήνες αδράνειας της δανείστριας τράπεζας. Αν και είναι πρόωρο να εκτιμήσει κανείς ότι προκαλείται ρήγμα στην κρατούσα νομολογία, η απόφαση αυτή προκαλεί ευρύτερο ενδιαφέρον λόγω και της κοινωνικής διάστασης του ζητήματος.

Βασίλειος Α. Χατζηϊωάννου
Αν. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ, Δικηγόρος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Η κοινωνική αφετηρία
2. Νόμιμο περιεχόμενο πραγματικού ισχυρισμού του εγγυητή
3. Νομολογιακά προηγούμενα της τελευταίας δεκαετίας, ιδίως ως προς τον «ικανό χρόνο»
4. Η παράμετρος του «ικανού χρόνου» της αδράνειας του δανειστή. Η συμβολή της ΤρΕφΑθ 2364/2024
5. Συμπέρασμα

1. Η κοινωνική αφετηρία

Μετά την πρόσφατη δεκαετή κρίση χρέους που διήλθε η χώρα, τα δικαστήρια καλούνται όλο και συχνότερα να κρίνουν επί ένδικων βοηθημάτων ή ενστάσεων ελευθέρωσης εγγυητών ιδίως φυσικών προσώπων που πριν από την κρίση εγγυήθηκαν για πιστώσεις και δάνεια υπέρ συγγενών, φίλων και επιχειρήσεων και οι οποίοι αδυνατούν πλέον να ανταποκριθούν στην εγγυητική τους ευθύνη. Προσφεύγουν στη Δικαιοσύνη προβάλλοντας την ένσταση ελευθέρωσής τους, επειδή η δανείστρια τράπεζα, αμελώντας να στραφεί κατά του πρωτοφειλέτη εγκαίρως (όταν ήταν φερέγγυος και αξιόχρεος), επιδιώκει να ικανοποιηθεί από την δική του (του εγγυητή) περιουσία, επειδή πλέον ο πρωτοφειλέτης έχει καταστεί αφερέγγυος. Ο προβληματισμός είναι έντονος ιδίως όταν η εκποίηση της περιουσίας του εγγυητή, πολλές φορές αποτελούμενης από ένα και μοναδικό ακίνητο, επισπεύδεται από ειδικούς διαδόχους των αρχικών δανειστών, εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, που επιδιώκουν την ικανοποίησή τους κυρίως (αν όχι αποκλειστικά) μέσω της εκποίησης ακινήτων των εγγυητών. Σε αρκετές των περιπτώσεων, η αναγκαστική εκτέλεση κατά εγγυητών επισπεύδεται από τις εταιρείες διαχείρισης, αφού έχει προηγηθεί μακροχρόνια αδράνεια της δανείστριας τράπεζας (δικαιοπαρόχου της νυν επισπεύδουσας εταιρείας διαχείρισης) να καταδιώξει τον πρωτοφειλέτη σε χρόνο που εκείνος ήταν σε θέση να ικανοποιήσει την απαίτηση.

Για την εξέταση του ζητήματος χρήσιμη είναι η σύντομη παρουσίαση της σχετικής ρύθμισης και του νόμιμου περιεχομένου του ισχυρισμού περί ελευθέρωσης του εγγυητή (στην παρ. 2). Στη συνέχεια, καταγράφονται νομολογιακά προηγούμενα της τελευταίας δεκαετίας (στην παρ. 3) και αναδεικνύεται η συμβολή της ΤρΕφΑθ 2364/2024[1] στην εξέλιξη της νομολογίας (στην παρ. 4), πριν διατυπωθεί το συμπέρασμα της παρούσας μελέτης (παρ. 5).

2. Νόμιμο περιεχόμενο πραγματικού ισχυρισμού του εγγυητή

Η ελευθέρωση του εγγυητή, ως ειδικός λόγος απόσβεσης της ενοχής από την εγγύηση αορίστου χρόνου, προϋποθέτει, μεταξύ άλλων, πταίσμα του δανειστή που τελεί σε αιτιώδη συνάφεια προς την αδυναμία του πρωτοφειλέτη να ικανοποιήσει τον δανειστή[2].

Η παραίτηση του εγγυητή από την ελευθέρωση, η οποία προβλέπεται σε διάταξη ενδοτικού δικαίου (ΑΚ 862), είναι

---

* Προδημοσίευση από τον επετειακό τόμο των πενήντα ετών από την ίδρυση της Νομικής Σχολής Δ.Π.Θ.

1. ΤΝΠ QUALEX = ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ = NoB 2025. 65 παρατ. *Χατζηϊωαννου*
2. ΑΠ 899/2024 NoB 2024. 1699 παρατ. *Σκορίπα*· ΑΠ 2205/2009 ΧρΙΔ 2011.97· ΑΠ 682/1998 ΤΝΠ QUALEX = ΔΕΕ 1998.981· ΑΠ 1178/1996 ΕλλΔνη 1997.1081· *Γεωργιάδης*, Η εξασφάλιση των πιστώσεων², § 3 αρ. 183, σ. 72· *Γ. Γεωργιάδης*, Η ευθύνη του εγγυητή, 2017, § 19 αρ. 14, σ. 206.

επιτρεπτή εκ των προτέρων, μόνο εφόσον η ικανοποίηση του δανειστή κατέστη αδύνατη από ελαφρά αμέλειά του[3]. Επομένως, παραίτηση από το δικαίωμα ελευθέρωσης εξαιτίας βαριάς αμέλειας ή δόλου του δανειστή προσκρούει στην ΑΚ 332 §1 και είναι άκυρη κατ' ΑΚ 174[4].

Ο εγγυητής που φέρεται να έχει παραιτηθεί από την ένσταση της ΑΚ 862 φέρει το βάρος επίκλησης (με αγωγή, ένσταση αλλά και με ανακοπή) και απόδειξης ότι η παραίτηση είναι άκυρη, εφόσον ισχυρίζεται ότι η ικανοποίηση του δανειστή από τον πρωτοφειλέτη κατέστη αδύνατη λόγω δόλου ή βαριάς του αμέλειας[5]. Στο πλαίσιο του ίδιου αυτού βάρους επίκλησης ο εγγυητής οφείλει να περιγράψει όλα τα περιστατικά που στοιχειοθετούν αδυναμία ικανοποίησης του δανειστή[6], πταίσμα, και αιτιώδη συνάφεια πταίσματος και αδυναμίας ικανοποίησης, όπως ότι η *έγκαιρη* ικανοποίηση του δανειστή ήταν εφικτή, όταν ο πρωτοφειλέτης διέθετε ικανή περιουσία προς τούτο, και ότι μετέπειτα απώλεσε την περιουσία του, περιγράφοντας τα περιουσιακά του στοιχεία *και τον χρόνο* που υπήρχαν αυτά, πότε ήταν επαρκή και πότε ανεπαρκή και ποια μέτρα όφειλε να είχε λάβει ο δανειστής για να ικανοποιηθεί και παρέλειψε να τα λάβει[7]. Επομένως, διαπιστώνει κανείς ότι η αναφορά σε συγκεκριμένο χρόνο είναι αναγκαία για να κριθεί ορισμένος ο εν λόγω ισχυρισμός του εγγυητή. Οι παραδοχές της απόφασης ουσίας περί πταίσματος ή μη του δανειστή μετά από εξέταση του σχετικού ισχυρισμού του εγγυητή, είναι πραγματικές και δεν ελέγχονται αναιρετικώς (ΚΠολΔ 561 § 1). Αναιρετικώς ελέγχεται η γενομένη υπαγωγή των συγκεκριμένων ανέλεγκτων πραγματικών περιστατικών της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης στην αξιολογική έννοια βαριάς αμέλειας ή δόλου[8].

3. Νομολογιακά προηγούμενα της τελευταίας δεκαετίας, ιδίως ως προς τον «ικανό χρόνο»

Στην εγγύηση αορίστου χρόνου πταίσμα του δανειστή συντρέχει γενικώς όταν αυτός δια πράξεων ή παραλείψεων αμελεί *για ικανό χρόνο* να καταδιώξει[9] τον πρωτοφειλέτη με αποτέλεσμα ο τελευταίος να καταστεί αναξιόχρεος. Βέβαια, ο μακρός χρόνος από μόνος του δεν επαρκεί για να στοιχειοθετηθεί πταίσμα του δανειστή σε όλες τις περιπτώσεις. Για παράδειγμα, η επί μακρό χρόνο παράλειψη της δανείστριας τράπεζας να επιδιώξει δικαστικώς ικανοποίηση της απαίτησης από τον πρωτοφειλέτη δεν αρκεί για να στοιχειοθετηθεί πταίσμα, όταν λόγω παντελούς απουσίας περιουσιακών στοιχείων δεν αποδεικνύεται ότι ο πρωτοφειλέτης ήταν αξιόχρεος κατά τη σύναψη της σύμβασης δανείου ή σε κάποιο μεταγενέστερο χρονικό σημείο και μέχρι την καταγγελία της σύμβασης[10].

Αν όμως δεν συντρέχει η πιο πάνω αντικειμενική αδυναμία αποτελεσματικής καταδίωξης του πρωτοφειλέτη από τον δανειστή, η μακροχρόνια αδράνεια φαίνεται να παίζει σημαντικό ρόλο στη νομολογία. Τούτο διαπιστώνει κανείς σε αποφάσεις των τελευταίων ετών που ένεκα τέτοιας αδράνειας του δανειστή, απήγγειλαν την έννομη συνέπεια της ΑΚ 862. Πιο συγκεκριμένα:

Η *ΤρΕφΘεσ 1590/2021*[11] έκρινε την *από το 2019* καταγγελία της πιστώτριας τράπεζας για μη εξυπηρετούμενες δανειακές συμβάσεις μετά την πάροδο *επτά περίπου ετών* από τότε που η πιστούχος πρωτοφειλέτρια έπαυσε καταβολές των οφειλομένων. Παρά το γεγονός ότι η πρωτοφειλέτρια είχε περιέλθει πολύ νωρίτερα σε προφανή και μόνιμη αδυναμία αποπληρωμής, εντούτοις η δανείστρια τράπεζα, επιδεικνύοντας αδικαιολόγητη αδράνεια, δεν προέβη σε κλείσιμο των λογαριασμών και καταγγελία των ανωτέρω συμβάσεων, όπως είχε δικαίωμα βάσει σχετικού ρητού συμβατικού όρου, με συνέπεια την εκτόξευση του ύψους των απαιτήσεών της κατά τα επόμενα έτη εξαιτίας της συνεχούς επιβάρυνσης των οφειλομένων ποσών με τόκους υπερημερίας. Η συμπεριφορά της δανείστριας είχε ως αποτέλεσμα να καταστεί αδύνατη η ικανοποίηση των απαιτήσεών της από την πρωτοφειλέτρια. Το δικαστήριο έκρινε ότι, αν είχε προβεί εγκαίρως στην καταγγελία των ενδίκων συμβάσεων και στη δικαστική επιδίωξη της ικανοποίησης των απαιτήσεών της εντός ευλόγου χρόνου από τότε που κατέστη προφανές ότι η τελευταία αδυνατεί να τις αποπληρώσει (από τα *τέλη του 2012* και το αργότερο *έως τις αρχές του 2013*, δοθέντος ότι κατά το χρονικό εκείνο σημείο διεφάνη με σαφήνεια η μόνιμη οικονομική της αδυναμία να ανταποκριθεί στις οικονομικές της υποχρεώσεις έναντι της δανείστριας), θα ήταν σε

3. ΑΠ 1216/2019 ΤΝΠ QUALEX· ΑΠ 1137/2019 ΤΝΠ QUALEX· ΑΠ 1491/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΑΠ 419/2013 ΝοΒ 2013.1909· ΑΠ 1850/2011 ΧρηΔικ 2012. 269· ΑΠ 27/2010 ΕλλΔνη 2011.11· *Γ. Γεωργιάδης*, Η ευθύνη του εγγυητή, 2017, § 22 αρ. 52, σ. 300· *Καραγκουνίδης* εις Γεωργιάδη, ΣΕΑΚ², άρθ. 862, αρ. 6.
4. ΟλΑΠ 6/2000 ΕλλΔνη 2000. 337· ΑΠ 1137/2019 ΤΝΠ QUALEX· ΑΠ 1296/2017 ΤΝΠ QUALEX· ΑΠ 1073/2015 ΤΝΠ QUALEX· ΑΠ 1886/2014 ΕΕμπΔ 2015. 328· ΑΠ 27/2010 ΕλλΔνη 2011. 11· ΑΠ 573/2001 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΑΠ 1112/2000 ΕΕμπΔ 2000. 489 (παγ. νμλ)· *Καραγκουνίδης* εις Γεωργιάδη, ΣΕΑΚ², άρθ. 862, αρ. 18
5. ΑΠ 899/2024 ΝοΒ 2024. 1699 παρατ. *Σκορίπα*· ΑΠ 1491/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΤρΕφΑθ 2364/2024 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· ΕφΠειρ 91/2002 ΕπισκΕΔ 2002. 778· ΕφΚερκ 39/1999 ΤΝΠ QUALEX = ΔΕΕ 2000.398. Προφανώς όταν δεν έχει προηγηθεί παραίτηση του εγγυητή από την ένσταση αυτή, συνεχίζει να έχει το βάρος επίκλησης και απόδειξης πταίσματος, συμπεριλαμβανομένων περιστατικών ακόμα και ελαφράς αμέλειας.
6. ΠρβΛ. ΑΠ 1591/2023 ΤΝΠ QUALEX.
7. ΑΠ 1137/2019 ΤΝΠ QUALEX· ΑΠ 49/2001 ΑρχΝ 2002. 457· *Γ. Γεωργιάδης*, Η ευθύνη του εγγυητή, 2017, § 19 αρ. 16, σ. 207 (σημ. 41)· *Καραγκουνίδης* εις Γεωργιάδη, ΣΕΑΚ², άρθ. 862, αρ. 16· *Χελιδόνης*, Οι ενστάσεις του Εγγυητή κατά τον ΑΚ, 2012, αρ. 123, 124, σ. 107-108.
8. ΑΠ 1591/2023 ΤΝΠ QUALEX· ΑΠ 267/2021 ΤΝΠ QUALEX· ΑΠ 1491/2018· ΑΠ 1296/2017 ΤΝΠ QUALEX· ΑΠ 27/2010 ΤΝΠ QUALEX· ΑΠ 512/2008 ΤΝΠ QUALEX· ΑΠ 573/2001 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· *Καραγκουνίδης* εις Γεωργιάδη, ΣΕΑΚ², άρθ. 862, αρ. 7· *Χελιδόνης*, Οι ενστάσεις του Εγγυητή κατά τον ΑΚ, 2012, αρ. 125, σ. 108.
9. Με όλες τις δικαστικές ή εξώδικες ενέργειες οι οποίες κατά περίπτωση θα είναι ικανές να εξασφαλίσουν τον δανειστή έναντι του πρωτοφειλέτη: *Γ. Γεωργιάδης*, Η ευθύνη του εγγυητή, 2017, § 19 αρ. 15, σ. 206· Βλ. και ΤρΕφΘρ 37/2022 ΤΝΠ QUALEX: άσκηση αγωγής, προβολή ένστασης, αναγγελία σε πτώχευση ή πλειστηριασμό περιουσιακού στοιχείου και αίτηση προς έκδοση διαταγής πληρωμής, μη αρκούσης απλής εξώδικης όχλησης. Βλ. και τις ειδικότερες περιπτώσεις που διέλαβε στη μείζονα σκέψη της η ΤρΕφΑθ 2364/2024 (κατωτ. σημ. 21).
10. Βλ. ΜΕφΑθ 3983/2019 ΤΝΠ QUALEX· *Γ. Γεωργιάδης*, Η ευθύνη του εγγυητή, 2017, § 19, αρ. 16, σ. 207 μ.π.π (σημ. 43). Η ΑΚ 862 δεν καλύπτει τις περιπτώσεις όπου έχει καταστεί αντικειμενικά αδύνατη η ίδια η οφειλόμενη από τον πρωτοφειλέτη παροχή: *Γ. Γεωργιάδης*, Η ευθύνη του εγγυητή, § 19, αρ. 15, σ. 206-207.
11. ΤΝΠ QUALEX.

θέση να ικανοποιηθεί για τις απαιτήσεις της από τη βεβαρημένη με προσημειώσεις υποθήκης ακίνητη περιουσία αυτής.

Κατά τη *ΜΕφΘρ 222/2016*[12] η συμπεριφορά της δανείστριας τράπεζας υπήρξε βαριά αμελής, επειδή (i) είχε σημειωθεί *πολύμηνη καθυστέρηση* καταβολής των μηνιαίων δόσεων εξυπηρέτησης της πίστωσης του αλληλόχρεου λογαριασμού· (ii) η τράπεζα παρείδε τις συγκεκριμένες συνθήκες ως προς το αξιόχρεο του πρωτοφειλέτη (πολλαπλές πιστώσεις στην ίδια και σε άλλη τράπεζα, βεβαρυμμένη λοιπή ακίνητη περιουσία εν γνώσει της τράπεζας)· (iii) επέλεξε να μην προβεί εγκαίρως (ήδη *από τον Σεπτέμβριο 2009*) σε κλείσιμο του αλληλοχρέου λογαριασμού και σε επιδίωξη ικανοποίησης της απαίτησής της με την αναγκαστική εκποίηση του ήδη φέροντος εμπράγματο βάρος μόνον υπέρ αυτής ακινήτου (που κατά τον χρόνο εκείνο λόγω της εμπορικής αξίας του και του αγοραστικού ενδιαφέροντος ήταν δυνατό να καλύψει την απαίτησή της) καθώς και έτερου ακινήτου ανήκοντος στην περιουσία του εγγυητή (σε περίπτωση μη ολοσχερούς ικανοποίησης της απαίτησής της)· (iv) αντ' αυτού επέλεξε, εν αγνοία του εγγυητή, την μετέπειτα τροποποίηση των όρων της σύμβασης ως προς την προθεσμία καταβολής των δόσεων και το δικαίωμα καταγγελίας της λόγω της μη εμπρόθεσμης καταβολής των δόσεων[13]. Η συμπεριφορά αυτή είχε ως αποτέλεσμα να απωλεσθεί κρίσιμος χρόνος και εν τω μεταξύ το υπέρ αυτής βεβαρυμμένο ακίνητο να χάσει την εμπορική του αξία λόγω της οικονομικής κρίσης και εμφανίζει απόκλιση σημαντική και ασυνήθη από το μέτρο της συμπεριφοράς υπό όμοιες περιστάσεις του μέσου συνετού και επιμελούς ανθρώπου κατά τις συναλλαγές και επέδειξε βαρεία αμέλεια.

Κατά τη *ΜΕφΑθ 3432/2015*[14] αδράνεια και βαριά αμέλεια στοιχειοθετούν περιστατικά σχετιζόμενα με την σε ανύποπτο χρόνο αποχώρηση του εγγυητή – εταίρου Α πρωτοφειλέτριας εταιρείας και την αντικατάστασή του από το νεοσεισερχόμενο εταίρο Β. Πιο συγκεκριμένα, ομόρρυθμος εταίρος Α (εγγυητής εταιρικού χρέους της πρωτοφειλέτριας ομόρρυθμης εταιρείας) αποχώρησε από αυτήν τον *Δεκέμβριο 2006* με συμφωνητικό (κατά το οποίο ο Β αποκτών το ποσοστό του Α, υπεισήλθε στο σύνολο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεών του Α, απαλλάσσοντάς τον Α από τις οικονομικές υποχρεώσεις του) που δημοσιεύθηκε νόμιμα και κοινοποιήθηκε από τον Α προς την δανείστρια τράπεζα ζητώντας ταυτόχρονα την αντικατάσταση της δικής του εγγύησης με την εγγύηση του νέου εταίρου Β. Η τράπεζα, αν και γνώριζε ότι ως πελάτης της ο Β ήταν φερέγγυος και κύριος σημαντικής ακίνητης περιουσίας δεν δέχθηκε την αντικατάσταση αυτή, επέδειξε αδικαιολόγητη και επιβλαβή συμπεριφορά για τα συμφέροντά της. Και τούτο, διότι *από* το Μάιο του 2007, δηλαδή σε χρόνο μετά την αποχώρηση του εγγυητή Α όταν συμμετείχε στην πιστούχο ο αξιόχρεος Β, αυτή έγινε ασυνεπής και η δανείστρια τράπεζα μπορούσε να είχε καταγγείλει τη σύμβαση εγκαίρως απαιτώντας την είσπραξη από την πρωτοφειλέτρια και από τον εις ολόκληρον ενεχόμενο Β όσο ήταν ακόμα αξιόχρεος. Όμως, η δανείστρια απώλεσε την ευκαιρία ικανοποίησής της από βαριά αμέλειά της *από το Μάιο του 2007 έως τον Ιούλιο 2009*, όταν ο Β αποχώρησε από την πρωτοφειλέτρια μεταβιβάζοντας το ποσοστό του σε αλλοδαπό νομικό πρόσωπο χωρίς περιουσία στην ημεδαπή και ο ίδιος επιβάρυνε την ακίνητη περιουσία του με εμπράγματη ασφάλεια σε τρίτο δανειστή, αλλά και *έως τον Σεπτέμβριο του 2009*, όταν η πιστούχος απώλεσε τη φερεγγυότητά της και κατέστη αναξιόχρεη. Η δε αμέλειά της επιτάθηκε αφήνοντας την οφειλή να διογκώνεται με πρόσθετες επιβαρύνσεις[15] (τόκους υπερημερίας, έξοδα αποστολής επιστολής οχλήσεων και εξωδίκων, έξοδα επαναξιολόγησης, ποσού 180 ευρώ κάθε φορά) σε σημείο που να καταστεί αδύνατη η ικανοποίησή της. Επομένως, η *κατά τον Σεπτέμβριο του 2011 καταγγελία* της σύμβασης και η συνακόλουθη διεκδίκηση της οφειλής από τον αρχικό εγγυητή Α είναι μη νόμιμη.

Κατά την *ΠΠρΡοδόπης 6/2023*[16] η παράλειψη οποιασδήποτε εξώδικης όχλησης προς τον πρωτοφειλέτη για εξόφληση της οφειλής του, η μετά την διακοπή καταβολών *αδράνεια επί δύο έτη προς έγκαιρη καταγγελία* της σύμβασης και προς κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού και η εν γένει απουσία οποιασδήποτε απόπειρας δικαστικής διεκδίκησης της είσπραξης της απαίτησης είτε κατά το χρόνο που ο πρωτοφειλέτης έπαψε να είναι συνεπής στις καταβολές του είτε και μεταγενέστερα, συνιστά αδράνεια και αδιαφορία για την είσπραξη της απαίτησης από τον πρωτοφειλέτη που αποκλίνει ασυνήθιστα και ιδιαίτερα σοβαρά από την συμπεριφορά του μέσου συνετού και επιμελούς ανθρώπου.

Κατά τη *ΜΠρΡοδόπης 84/2024*[17] η παράλειψη έγκαιρης καταγγελίας της σύμβασης πίστωσης και κλεισίματος του σχετικού λογαριασμού, ώστε να αποφευχθεί η υπερχρέωση του πρωτοφειλέτη, όταν ο τελευταίος *διέκοψε τις καταβολές του το 2013* και η *καταγγελία* της σύμβασης και το κλείσιμο του λογαριασμού έλαβε χώρα μόλις *το 2018* και η κατάθεση αίτησης διαταγής πληρωμής έλαβε χώρα με καθυστέρηση τριών ετών (στα τέλη Ιανουαρίου 2021), αποτελούν χαρακτηριστική περίπτωση αδράνειας του δανειστή που συνιστά βαριά αμέλεια.

Κατά τις *ΜΠρΡοδόπης 20/2024* και *ΜΠρΡοδόπης 96 και 97 /2023*[18] η παρά την γνώση των αρμοδίων υπαλλήλων της τραπέζης για την καθυστέρηση πληρωμής της οφειλής, παράλειψη οποιασδήποτε εγγραφής εμπράγματης εξασφάλισης στο μοναδικό ακίνητο του πρωτοφειλέτη[19] καθώς και άσκησης αγωγής διάρρηξης καταδολιευτικής δικαιοπραξίας προς παρεμπόδιση ή ακύρωση της μεταβίβασης του μοναδικού ακίνητου περιουσιακού του στοιχείου όπως και η απουσία οποιασδήποτε εξώδικης όχλησης προς τον πρωτοφειλέτη για εξόφληση της απαίτησής του (πλην της καταγγελίας της σύμβασης πίστωσης) και κάποιας απόπειρας δικαστικής είσπραξης της απαίτησης είτε κατά το χρόνο που ο πρωτοφειλέτης έπαψε να είναι συνεπής στις καταβολές του είτε και μεταγενέστερα, συνιστούν αδράνεια και αδιαφορία για την είσπραξή της που παρεκκλίνει σοβαρά από το κατ' αντικειμενική κρίση μέτρο επιμέλειας που χαρακτηρίζει τις τραπεζικές συναλλαγές.

12. ΕΦΑΠΟΛΔ 2018. 1085 επ. με σχόλιο *Ζαπριάνου*.
13. Υπέρμετρη αύξηση των πιστώσεων ως αιτία βαριάς αμέλειας: *Γεωργιάδης*, Η εξασφάλιση των πιστώσεων^2, § 3 αρ. 185, σ. 73· *Χελιδόνης*, Οι ενστάσεις του Εγγυητή κατά τον ΑΚ, 2012, αρ. 118, σ. 103· *Γ. Γεωργιάδης*, Η ευθύνη του εγγυητή, § 19 αρ. 17, σ. 208· ΕφΑθ 7384/2001 ΕλλΔνη 2002. 481.
14. ΤΝΠ QUALEX· Η απόφαση αυτή επικυρώθηκε με την ΑΠ 1296/2017 ΤΝΠ QUALEX.
15. Βλ. και ΑΠ 377/2011 ΤΝΠ QUALEX· *Γ. Γεωργιάδης*, Η ευθύνη του εγγυητή, § 19, αρ. 17, σ. 208
16. ΤΝΠ QUALEX.
17. ΤΝΠ QUALEX.
18. Όλες στην ΤΝΠ QUALEX.
19. Βλ. επίσης ΑΠ 63/1997 ΝοΒ 1998. 774· *Γεωργιάδης*, Η εξασφάλιση των πιστώσεων^2, § 3 αρ. 185, σ. 73· *Γ. Γεωργιάδης*, Η ευθύνη του εγγυητή, 2017, § 19, αρ. 17, σ. 208· *Χελιδόνης*, Οι ενστάσεις του Εγγυητή κατά τον ΑΚ, 2012, αρ. 118, σ. 102

Κατά τη *ΜΠρΠειρ 100/2023* η παράλειψη δικαστικής επιδίωξης εκ μέρους της δανείστριας τράπεζας της απαίτησης οφειλής της πρωτοφειλέτριας περί τις 200.000 ευρώ, αν και είχε εγγράψει πρώτη προσημείωση υποθήκης ποσού 48.000 ευρώ επί ενός ακινήτου της, και η αντ' αυτής επιλογή της να προβεί σε δύο διακανονισμούς της οφειλής, μολονότι εκείνη ήταν άνεργη *από το 2008*, στερούμενη άλλου εμφανούς εισοδήματος, οδηγώντας σε επιβάρυνση της οφειλής με τόκους και έξοδα ποσού 18.000 ευρώ, συνιστά βαριά αμέλεια που δικαιολογεί την ελευθέρωση του εγγυητή.

Κατά τη *ΜΠρΖακ 35/2019*[20] συνιστά αδικαιολόγητη αδράνεια της δανείστριας η κατά επτά έτη καθυστέρηση καταγγελίας της σύμβασης πίστωσης με αλληλόχρεο λογαριασμό και εν συνεχεία η επί διετία μετά το κλείσιμο των λογαριασμών καθυστέρηση έκδοσης διαταγής πληρωμής, εφησυχάζοντας ότι λόγω της άνευ όρων εγγύησης του εγγυητή, η απαίτησή της ήταν εξασφαλισμένη. Η αδράνεια αυτή είχε ως αποτέλεσμα την αδυναμία της δανείστριας να επιδιώξει την έγκαιρη είσπραξη της απαίτησης είτε από τα περιουσιακά στοιχεία του πιστούχου είτε δια πλαγιαστικής ασκήσεως των αξιώσεων του τελευταίου έναντι τρίτων δανειστών του πριν αυτός απωλέσει τη φερεγγυότητά του. Και τούτο, μολονότι η δανείστρια γνώριζε ότι η πίστωση δεν εξυπηρετείτο κανονικά για πολλά έτη και ότι η οικονομική κατάσταση του πρωτοφειλέτη της ήταν επισφαλής, αφού ο ίδιος δεν μπορούσε να της παράσχει εμπράγματη ασφάλεια σε ακίνητη περιουσία του.

4. Η παράμετρος του «ικανού χρόνου» της αδράνειας του δανειστή. Η συμβολή της ΤρΕφΑθ 2364/2024

Από την ως άνω παράθεση των νομολογιακών προηγουμένων προκύπτει ότι κατά την εφαρμογή της ΑΚ 862 ως ικανός[21] θεωρείται ο μακρός χρόνος[22] της αδράνειας του δανειστή. Αν και δεν υπάρχει γενική οριοθέτηση της έννοιας του ικανού χρόνου, η ανωτέρω νομολογία έτεινε να δεχθεί, ανάλογα και με την περίπτωση, ότι τέτοιος ικανός χρόνος είναι τουλάχιστον μια διετία αδράνειας του δανειστή να καταδιώξει τον πρωτοφειλέτη.

Επομένως, σε αυτό το ερμηνευτικό τοπίο, ήλθε η εξόχως ενδιαφέρουσα ΤρΕφΑθ 2364/2024, η οποία, για να καταλήξει στο πόρισμα ότι «*η τράπεζα, αν και μπορούσε, να προβλέψει την επερχόμενη οικονομική αδυναμία της πρωτοφειλέτριας, επέδειξε αδράνεια και αδιαφορία για την είσπραξη της απαίτησής της*», ερμήνευσε την έννοια του «ικανού χρόνου» με τρόπο, ώστε να μην είναι αυτός αναγκαία μακρός. Έκρινε δηλαδή ότι συνεκτιμωμένων των επίδικων περιστάσεων της διαφοράς, αρκούσε και χρόνος αδράνειας μερικών μηνών, ώστε να στοιχειοθετηθεί υπαίτια συμπεριφορά της δανείστριας τράπεζας. Πιο συγκεκριμένα, το εφετείο στην ως άνω απόφασή του καταλόγισε βαριά αμέλεια στην δανείστρια τράπεζα, επειδή:

(α) γνώριζε *από τον Ιούνιο μέχρι και τον Αύγουστο 2018* - λόγω αιτήσεων αναστολής κατάπτωσης εγγυητικών επιστολών της πρωτοφειλέτριας κατά της ίδιας της δανείστριας – των εκπτώσεων από δημόσια έργα που είχε αναλάβει η πρωτοφειλέτρια, τιμολόγια εκ των οποίων είχε εκχωρήσει εκείνη στην δανείστρια τράπεζα.

(β) Παρέλειψε κατά τον χρόνο εκείνο να ζητήσει ασφαλιστικό μέτρο έναντι της πρωτοφειλέτριας, σε αντίθεση με άλλους δανειστές της και δη με έτερη τράπεζα που υπό την ίδια ιδιότητα ως ενεχυρούχου δανείστριας της πρωτοφειλέτριας, είχε ζητήσει και πετύχει την επιβολή συντηρητικής κατάσχεσης εις χείρας της πρωτοφειλέτριας.

(γ) Καθυστέρησε να καταγγείλει την πίστωση και να προβεί στο οριστικό κλείσιμο των λογαριασμών στις *14.5.2019* και στράφηκε κατά του εγγυητή με διαταγή πληρωμής μόλις στις *9.1.2020* όταν ήδη από τις 18.7.2019 εκκρεμούσε αίτηση έτερου πιστωτή για πτώχευση της πρωτοφειλέτριας.

Με άλλες λέξεις, η ΤρΕφΑθ 2364/2024 δέχθηκε ότι σε περίπτωση γνώσης περιστατικών αφερεγγυότητας του πρωτοφειλέτη, ο δανειστής οφείλει να είναι σε εγρήγορση, ώστε να εξασφαλίσει και εν συνεχεία να ικανοποιήσει την απαίτησή του εντός μερικών μηνών. Η αδράνειά του ακόμα και για λίγους μήνες αρκεί να καταστήσει την συμπεριφορά του βαριά αμελή, ώστε να συντρέξει το πραγματικό της ΑΚ 862, εφόσον στη συνέχεια στραφεί κατά του εγγυητή.

5. Συμπέρασμα

Στην ισχνή αλλά αυξανόμενη νομολογία των τελευταίων ετών, βασικό παράγοντα στοιχειοθέτησης του κατ' ΑΚ 862 πταίσματος του δανειστή αποτέλεσε η για «ικανό» (δηλαδή για μακρό) χρόνο αδράνειά του να καταδιώξει τον πρωτοφειλέτη, εφόσον αυτός είχε υπάρξει φερέγγυος αλλά συν τω χρόνω απώλεσε την φερεγγυότητά του. Η ΤρΕφΑθ 2364/2024 συνεκτιμώντας ευρύτερες περιστάσεις της συγκεκριμένης διαφοράς, έκρινε ως ικανό χρόνο μόλις μερικούς μήνες αδράνειας της δανείστριας τράπεζας και προχώρησε σε απαγγελία ελευθέρωσης εγγυητή κατά ειδικού διαδόχου της. Αν ληφθεί υπόψη το κοινωνικό περιβάλλον και τα ευρύτερα οικονομικά δεδομένα κατά τον χρόνο εκδήλωσης της διαφοράς και έκδοσης της εν λόγω απόφασης, η εξέλιξη είναι ενδιαφέρουσα και απομένει να διαπιστωθεί αν θα επηρεάσει την σχετική νομολογία στο άμεσο μέλλον.

20. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.
21. Έτσι, επί της αρχής και στη μείζονα σκέψη της η ΤρΕφΑθ 2364/2024, ότι δηλαδή πταίσμα στοιχειοθετείται «*ιδίως όταν [ο δανειστής] αμελεί για ικανό χρόνο να καταδιώξει τον πρωτοφειλέτη, που έπειτα γίνεται αναξιόχρεος ή υπαιτίως δεν αποδέχεται την εγκύρως προσφερομένη κυρία οφειλή ή δεν αναγγέλλεται στην πτώχευση του πρωτοφειλέτη ή αμελεί τη διεξαγωγή της δίκης ή αναγκαστικής εκτελέσεως εναντίον του πρωτοφειλέτη ή παρατείνει την προθεσμία εξοφλήσεως, εν αγνοία του εγγυητή, καθίσταται δε μετά ταύτα αναξιόχρεος ο οφειλέτης, ή αν ο δανειστής, μολονότι μπορούσε να διενεργήσει ταμειακό έλεγχο, από τον οποίο ήταν δυνατόν να αποδειχθεί αύξηση της οφειλής, παρέλειψε να προβεί σ' αυτόν.*»
22. ΠρΒλ. από τη θεωρία τον *Χελιδόνη*, Οι ενστάσεις του Εγγυητή κατά τον ΑΚ, 2012, αρ. 118, σ. 101: «*για πολύ καιρό*». Βλ. όμως αντίθετη ρύθμιση στην περίπτωση της εγγύησης ορισμένου χρόνου (866 ΑΚ) όπου ο εγγυητής ελευθερώνεται, αν ο δανειστής δεν επιδιώξει δικαστικώς την απαίτησή του *μέσα σε ένα μήνα* από την πάροδο αυτού του χρόνου και δεν συνεχίσει τη σχετική διαδικασία χωρίς υπαίτια καθυστέρηση.

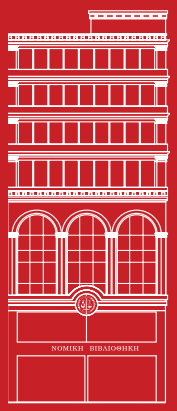

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Εκδοση | Εκπαίδευση | Καινοτομία

ΑΘΗΝΑ - ΚΕΝΤΡΙΚΑ:
Μαυρομιχάλη 23, 106 80 | T 210 3678800 (30 γραμμές) | F 210 3678922 | E info@nb.org

ΑΘΗΝΑ:
Μαυρομιχάλη 2, 106 80 | T 210 3607521 | F 210 3603975 | E m2bookstr@nb.org

ΠΑΤΡΑ:
Κανάρη 15, 262 22 | T 2610 361600 | F 2610 361515 | E nbpatra@nb.org

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ:
Φράγκων 1, 546 26 | T 2310 545618, 2310 532134 | F 2310 551530 | E nbthess@nb.org

www.nb.org